

VOORWOORD

In mijn tienerjaren speelde ik elektrisch gitaar in rockbandjes, maar stopte daar acuut mee toen ik (per toeval) de klassieke gitaar ontdekte. Ik verkocht mijn mooie Gibson en ging na een paar jaar hard oefenen naar het conservatorium. Jaren later kocht ik weer een elektrische gitaar, puur uit liefhebberij. Toen ik aan het uitzoeken was hoe het nummer 'Still Got the Blues' van Gary Moore in elkaar zit, ontdekte ik tot mijn verbazing dat de muziek uit dezelfde akkoorden was opgebouwd als een stuk van Bach dat ik op de klassieke gitaar speel. Het nummer van Moore was daarmee natuurlijk nog geen cover, maar mijn interesse in de manier waarop popmuzikanten omgaan met de klassieken was definitief gewekt.

Natuurlijk wist ik wel, zoals de meeste mensen, dat er invloeden van klassieke muziek te horen zijn in popmuziek, maar ik wilde dat eens goed uitzoeken. Dit resulteerde in een fascinerende ontdekkingsreis door zowel de klassieke als de popmuziek, waarbij iedere ontdekking van klassiek in pop een feestje was. Je vindt het allemaal terug in dit boek, waaraan de lezer hopelijk net zo veel plezier beleeft als ik had tijdens het luisteren en schrijven.

Welke popsongs staan er in dit boek?

In de besproken songs is duidelijk hoorbaar een melodie van een klassieke componist verwerkt. Er zijn een paar uitzonderingen: in sommige songs hoor je – in plaats van de melodie – de akkoorden van een klassiek stuk, zoals die van 'Canon in D' van Pachelbel in 'Memories' van Maroon 5.

Wat is klassieke muziek?

In het algemeen zou je klassieke muziek kunnen omschrijven als zorgvuldig gecomponeerde uitgeschreven stukken die bedoeld zijn om actief naar te luisteren. Klassieke muziek begint in de Middeleeuwen, waarna er verschillende periodes volgen met elk hun eigen typische kenmerken: Renaissance (1400-1600), Barok (1600-1750), Klassiek (1750-1820), Romantiek (1820-1900) en Modern (vanaf 1900). In *Klassiek in pop* is elke periode uit de klassieke muziek vertegenwoordigd in een popsong. Wil je alles weten over stijlen en genres in de klassieke muziek, lees dan mijn boek *Klassiek in zicht*.

Wat is popmuziek?

Popmuziek, afgeleid van *popular music*, betekent letterlijk: muziek die bedoeld is voor een groot publiek. Pop ligt over het algemeen gemakkelijk in het gehoor en wordt vaak commercieel geproduceerd. Het is in de jaren vijftig van de vorige eeuw ontstaan in de Verenigde Staten en het Verenigd Koninkrijk. In dit boek vind je trouwens ook een paar nummers die strikt genomen geen popmuziek zijn, maar jazz, Zuid-Amerikaanse muziek en flamenco. Maar het is leuk om te horen dat klassieke muziek ook daar soms de inspiratie is.

De invloed van klassiek op pop

Denk aan akkoorden, toonladders zoals majeur en mineur, en de manier waarop een melodie wordt ondersteund door bas en akkoorden. Ook de opbouw van harmonieën en akkoorden-schema's heeft vaak klassieke wortels, of dat nu bewust is of niet. Zelfs de instrumenten die we veel horen in pop – zoals piano, orgel, gitaar en strijkers – én bepaalde speeltechnieken, vinden hun oorsprong in de klassieke traditie.

Veel muzikanten en producers zijn begonnen met klassiek piano of gitaar, wat vaak terug te horen is in hun muziek. Bijvoorbeeld muziekproducer Quincy Jones, die met trots vertelde dat zijn kennis van klassieke harmonie en orkestratie het hem mogelijk maakte om complexe pop en soul-arrangementen te maken, zoals in 'Don't Stop 'Til You Get Enough' van Michael Jackson.

Een mooi voorbeeld van hoe klassieke invloeden soms onbewust in popmuziek terechtkomen, is 'Brabant' van Guus Meeuwis. Het refrein van dat nummer is namelijk gebaseerd op de akkoorden van de *Goldbergvariaties* van Johann Sebastian Bach. Meeuwis schreef het lied samen met pianist Jan Willem Rozenboom, die klassiek geschoold is en op dat moment juist bezig was met het werk van Bach. Pas later realiseerde Rozenboom zich dat hij Bachs akkoorden onbewust had gebruikt in het lied.

Toegift

Aan het einde van elk hoofdstuk vind je een 'Toegift'. Hierin staan korte beschrijvingen van zowel klassieke stukken als popnummers, die een veelal verrassende connectie hebben met de besproken werken uit het hoofdstuk.

Luisteren naar de muziek uit dit boek

Via QR-codes of een link aan het einde van elk hoofdstuk kun je alle beschreven muziek uit dat hoofdstuk direct beluisteren.

Veel lees- en luisterplezier!

Aldo Druyf

*"There are only two kinds of music,
good music and the other kind*

- Jazzlegende Duke Ellington

INHOUD

1. 1936 Summertime – Billie Holiday Summertime (uit Porgy and Bess) – George Gershwin	10	16. 1971 Eruption – Focus Proloog (uit L'Orfeo) – Claudio Monteverdi	53
2. 1937 Improvisation sur le 1er mouv J S Bach – Django Reinhardt Vivace (uit Concert voor twee violen) – Johann Sebastian Bach	13	17. 1971 Mozart First Movement Symphony Nr. 40 – Waldo de los Ríos Allegro molto (uit Symfonie nr. 40) – Wolfgang Amadeus Mozart	55
3. 1941 Caprice XXIV – Benny Goodman Caprice nr. 24 – Niccolò Paganini	16	18. 1972 Song Sung Blue – Neil Diamond Andante (uit Pianoconcert nr. 21) – Wolfgang Amadeus Mozart	58
4. 1953 Stranger in Paradise – Tony Bennett Polovetser dansen (uit Prins Igor) – Alexander Borodin	19	19. 1973 American Tune – Paul Simon O Haupt voll Blut und Wunden (uit Matthäus-Passion) – Johann Sebastian Bach	61
5. 1959 Mack the Knife – Bobby Darin Die Moritat von Mackie Messer (uit Die Dreigroschenoper) – Kurt Weill	22	20. 1975 All By Myself – Eric Carmen Adagio sostenuto (uit Pianoconcert nr. 2) – Sergej Rachmaninov	64
6. 1960 Concierto de Aranjuez – Miles Davis Adagio (uit Concierto de Aranjuez) – Joaquín Rodrigo	25	21. 1975 Could It Be Magic – Barry Manilow Prélude nr. 20 – Frédéric Chopin	67
7. 1961 Can't Help Falling in Love – Elvis Presley Plaisir d'amour – Jean Paul Égide Martini	28	22. 1976 Lembrando Chopin – Waldir Azevedo Wals in cis mineur – Frédéric Chopin	70
8. 1964 Badinerie – The Swingle Singers Badinerie (uit Orkestsuite nr. 2) – Johann Sebastian Bach	31	23. 1976 Quiero – Julio Iglesias Romance anónimo – Anoniem	73
9. 1967 A Whiter Shade of Pale – Procol Harum Air op de g-snaar (uit Orkestsuite nr. 3) – Johann Sebastian Bach	33	24. 1977 If I Had Words – Scott Fitzgerald & Yvonne Keeley Symfonie nr. 3 'Orgel' – Camille Saint-Saëns	76
10. 1968 Spanish Caravan – The Doors Asturias (uit Suite Española) – Isaac Albéniz	36	25. 1978 A Feast of Friends – The Doors Adagio voor orgel en strijkers – Tomaso Giovanni Albinoni	79
11. 1968 Stay Away – Elvis Presley Greensleeves – Anoniem	39	26. 1978 Canción del fuego fatuo – Paco de Lucía Canción del fuego fatuo (uit El amor brujo) – Manuel de Falla	82
12. 1969 Because – The Beatles Adagio sostenuto (uit Mondscheinsonate) – Ludwig van Beethoven	42	27. 1978 I Will Survive – Gloria Gaynor Passacaglia (uit Klavecimbelsuite nr. 7) – George Friedrich Händel	85
13. 1969 Bourée – Jethro Tull Bourrée (uit Luitsuite nr. 1) – Johann Sebastian Bach	45	28. 1979 Lady Lynda – The Beach Boys Jesu, Joy of Man's Desiring – Johann Sebastian Bach	88
14. 1969 The 5th – Ekseption Allegro con brio (uit Symfonie nr. 5) – Ludwig van Beethoven	47	29. 1979 Theme from The Deer Hunter – The Shadows Cavatina – Stanley Myers	91
15. 1971 Pictures at an Exhibition – Emerson, Lake & Palmer Schilderijen van een tentoonstelling – Modest Moessorgski	50	30. 1980 Am I Evil? – Diamond Head Mars, the Bringer of War (uit The Planets) – Gustav Holst	94

31. 1983 This Night – Billy Joel	97	46. 2006 Lacrymosa – Evanescence	142
Adagio cantabile (uit Pianosonate nr. 8) – Ludwig van Beethoven		Lacrimosa (uit Requiem) – Wolfgang Amadeus Mozart	
32. 1984 Duet uit De Parelvisiers – André Hazes & Marco Bakker	100	47. 2006 Like You – Kelis	145
Au fond du temple saint (uit De parelvisiers) – Georges Bizet		Der Hölle Rache (uit Die Zauberflöte) – Wolfgang Amadeus Mozart	
33. 1984 It's a Hard Life – Queen	103	48. 2008 Ave Maria – Beyoncé	148
Vesti la giubba (uit I Pagliacci) – Ruggero Leoncavallo		Ave Maria – Franz Schubert	
34. 1985 Russians – Sting	106	49. 2009 Like the Sea – Alicia Keys	151
Romance (uit Lieutenant Kijé Suite) – Sergej Prokofjev		Arabesque nr. 1 – Claude Debussy	
34. 1986 A Little Slam in Diamonds – John Lewis	109	50. 2010 Alejandro – Lady Gaga	154
Fuga nr. 4, BWV 849 – Johann Sebastian Bach		Czardas – Vittorio Monti	
36. 1988 A Groovy Kind of Love – Phil Collins	112	51. 2010 Nessun dorma – Jeff Beck	157
Rondo (uit Sonatine nr. 5) – Muzio Clementi		Nessun dorma (uit Turandot) – Giacomo Puccini	
37. 1990 Sadeness (Part 1) – Enigma	115	52. 2013 Little Me – Little Mix	160
Procedamus in pace! – Gregoriaans		Pavane, opus 50 (koorversie) – Gabriel Fauré	
38. 1991 Belfast – Orbital	118	53. 2013 Love is a Bourgeois Construct – Pet Shop Boys	163
O Euchari in leta via – Hildegard von Bingen		Prelude (uit King Arthur) – Henry Purcell	
39. 1997 Clasiqueando con Rubén – Afro-Cuban All Stars	121	54. 2013 Carmen – Stromae	166
Solfeggietto – Carl Philipp Emanuel Bach		L'amour est un oiseau rebelle (uit Carmen) – Georges Bizet	
40. 1997 Exit Music (For a Film) – Radiohead	124	55. 2016 Party Like a Russian – Robbie Williams	169
Prélude nr. 4 – Frédéric Chopin		Dance of the Knights (uit Romeo and Juliet) – Sergei Prokofjev	
41. 1999 Dream a Dream – Captain Jack	127	56. 2017 Bum Bum Tam Tam – MC Fioti	172
In the Hall of the Mountain King (uit Peer Gynt) – Edvard Grieg		Allemande (uit Partita in a mineur voor fluitsolo) – Johann Sebastian Bach	
42. 1999 Love of My Life – Carlos Santana & Dave Matthews Band	130	57. 2019 Dark Ballet – Madonna	175
Poco allegretto (uit Symfonie nr. 3) – Johannes Brahms		Dans van de rietfluitjes (uit De notenkraaker) – Pjotr Iljitsj Tsjaikovski	
43. 2003 I Can – Nas	133	58. 2019 Memories Remix – Maroon 5	178
Für Elise – Ludwig van Beethoven		Canon in D – Johann Pachelbel	
44. 2004 Adagio for Strings – Tiësto	136	59. 2022 Zo Zijn– sor	181
Adagio for Strings – Samuel Barber		Gymnopédie nr. 1 – Erik Satie	
45. 2004 They – Jem	139	Special	
Prelude nr. 12, BWV 881 – Johann Sebastian Bach		60. 1956 Roll Over Beethoven – Chuck Berry	184
		Pianosonate nr. 32 – Ludwig van Beethoven	

1.

1936 Summertime – Billie Holiday

1935 Summertime (uit *Porgy and Bess*) – George Gershwin

'Summertime', de beroemde aria uit de opera *Porgy and Bess* van George Gershwin, is de meest gecoverde song ooit. Het is wereldwijd uitgevoerd in alle denkbare stijlen en genres, van jazz en gospel tot rock. Jazzzangeres Billie Holiday was de eerste die er een hit mee had.

1a. Billie Holiday, Downbeat Club, New York, 1947.

Billie Holiday (1915-1959)

Billie Holiday (werkelijke naam Eleonora Fagan) werd in Philadelphia geboren als dochter van een ongetrouwd tienerstel. In haar tijd was ze een superster, en nog altijd wordt Lady Day, de bijnaam die ze kreeg van saxofonist Lester Young, gezien als de beste jazzzangeres ooit. Tot op de dag van vandaag is haar beeldende en soulvolle zangstijl een bron van inspiratie voor jazz- en popartiesten. Holiday leidde een heftig leven vol drugs, seksschandalen en arrestaties. Ze werd slechts 44 jaar. In 1956 verscheen haar autobiografie *Lady Sings the Blues* (in 1972 verfilmd met Diana Ross in de hoofdrol), waardoor ze nog meer een cultureel icoon werd. Ze was de eerste die een niet-klassieke versie van Gershwins aria 'Summertime' op de plaat zette.

"Ik heb altijd willen zingen zoals Louis Armstrong zijn trompet bespeelde."

- Billie Holiday

Summertime (1936)

Holiday kreeg nooit zangles en kon geen noten lezen, maar deed inspiratie op door goed te luisteren naar blues- en jazzinstrumentalisten, met name naar trompettist en zanger Louis Armstrong (bekend van 'What a Wonderful World'). Holidays stem was zowel krachtig als kwetsbaar, waarbij ze diverse vocale technieken gebruikte, zoals 'blue notes' (noten die

opzettelijk iets te laag of te hoog worden gezongen). Ze gaf een diepe emotionele lading aan de woorden en zong met minimale instrumentale begeleiding, waardoor alle aandacht naar haar stem kon gaan. Ook toen die stem op latere leeftijd gehavend was door haar heroïneverslaving, was die nog altijd betoverend.

'Summertime' is een wiegeliedje: een jonge moeder troost haar kindje door te zingen dat het niet hoeft te huilen en zich nergens zorgen over hoeft te maken met zo'n knappe moeder en rijke vader.

*Summertime
And the livin' is easy
Fish are jumpin'
And the cotton is high*

*Your daddy's rich
And your mom is good lookin'
So hush little baby
Don't you cry*
(George Gershwin, Dubose Heyward)

1b. George Gershwin, 1937.

George Gershwin (1898-1937)

George Gershwin (echte naam Jacob Gershowitz) werd in New York geboren als kind van Russische ouders. Aanvankelijk schreef hij popliedjes, maar hij ging zich steeds meer toeleggen op klassieke muziek. Zijn bekendste klassieke werken zijn *Rhapsody in Blue*, *Concerto in F*, *An American in Paris* en de opera *Porgy and Bess*. Gershwin overleed op nog jongere leeftijd dan Billie Holiday; hij werd slechts 38 jaar oud.

*"Ik vind de muziek
zó mooi dat ik gewoon
niet kan geloven dat ik
haar zelf heb geschreven."*

- Gershwin over *Porgy and Bess*

Summertime (uit Porgy and Bess)

'Summertime' is een aria uit *Porgy and Bess* (1935), een opera waarin jazz en Afro-Amerikaanse volksmuziek gecombineerd worden met de westerse operatraditie. Het verhaal is gebaseerd op het boek *Porgy* (1925) van DuBose Heyward en speelt zich kort na de Amerikaanse Burgeroorlog af in het vissersdorpje Charleston. In een arme Afro-Amerikaanse gemeenschap probeert de kreuple bedelaar Porgy de aantrekkelijke Bess (op wie hij verliefd is) te redden uit de handen van haar gewelddadige minnaar en drugsdealer Sportin' Life. 'Summertime' wordt aan het begin van de opera gezongen door Clara, de vrouw van zeekapitein Jake. Kort hierna komen beiden om in een storm, waarna Bess zich (tijdelijk) ontfermt over hun baby. In New York wil Sportin' Life zijn losbandige leven voortzetten en lokt hij Bess mee door haar daar een luxeleventje te beloven. Porgy reist hen vervolgens achterna, vastbesloten om zijn Bess terug te vinden. De première in 1935 in Boston werd lauw ontvangen, maar de liedjes werden meteen opgepikt door jazz- en rhythm-and-blues-muzikanten.

Meest gecoverd

De Amerikaanse journalist Joe Nocera schreef in 2012 in een column voor *The Times* dat er meer dan 25.000 opnames zijn van 'Summertime'. Volgens The Summertime Connection, een groep fans met een passie voor de aria van Gershwin, is het het meest gecoverde liedje ooit. Zij kwamen in 2017 uit op een totaal van 67.591 versies!

Toegift

Hieronder enkele zeer uiteenlopende versies van 'Summertime'.

1957

Summertime –
Louis Armstrong &
Ella Fitzgerald

Na Armstrongs trompetintro klinkt de heldere lyrische stem van Fitzgerald, gevolgd door het sympathiek schurende stemgeluid van Armstrong. Vanaf 3:43 zingen ze een duet, waarbij Armstrong met 'scats' de melodie van Fitzgerald vocaal omspeelt.

1969

Summertime –
Brainbox

Een klassieker is ook de versie van de Nederlandse rockgroep Brainbox. In de band zaten Kaz Lux, misschien wel de beste blueszanger die Nederland ooit voortbracht, en Jan Akkerman, met zekerheid de beste Nederlandse gitarist.

2020

Summertime (The Gershwin Version) – Lana Del Rey

Een 'lazy' beat, een akoestisch bandje, een gospelkoortje en de ingetogen stem van Lana Del Rey, vrijwel zonder vibrato (wat een verademing!). Simpel maar zeer smaakvol en doeltreffend, en je waant je weer in de jaren dertig.

Scats zijn gezongen klanken zonder betekenis, zoals 'doohdah', 'be-bop', 'doo-wee' en 'bam'.

Wil je de muziek uit dit hoofdstuk beluisteren? Scan dan de QR-code of ga naar www.alddodruyf.nl/klassiek-in-pop-1

2.

1937 Improvisation sur le 1er mov J S Bach – Django Reinhardt

1730 Vivace (uit Concert voor twee violen) – Johann Sebastian Bach

Gypsy jazz, met zijn pakkende gitaarritmes en virtuoze solo's, is een genre dat door-drenkt is met akkoorden in de stijl van Bach. 'Improvisation sur le 1er mov J S Bach' van gitarist Django Reinhardt laat horen hoe nauw jazz en klassiek soms met elkaar verweven zijn.

2a. Django Reinhardt, New York, circa 1946.

Django Reinhardt (1910-1953)

Django Reinhardt was een 'manouche'. Manouche is het Franse woord voor 'zigeuner' of 'sinto'. Hij is geboren in België, waar op dat moment de woonwagen van zijn ouders toevallig stond. Uiteindelijk verbleef hij vooral in Frankrijk, en trad hij veel op in Parijs, vandaar dat hij als een Franse muzikant wordt beschouwd. Reinhardt heeft vanaf de jaren dertig een geheel eigen stijl ontwikkeld, gypsy jazz: een mix van Amerikaanse jazz met het Franse chanson en valse musette (Franse accordeonmuziek). Hij was ook een van de eerste jazzgitaristen, zeker in Europa, die op een hoog niveau gitaarsolo's gingen spelen.

Welbeschouwd is dat een wonder, want na een brand was zijn

linkerhand verminkt en kon hij zijn ringvinger en pink nauwelijks meer gebruiken. Zijn stijl vond ingang bij de zigeunergemeenschap, die hem ook nu nog altijd als een held beschouwt. Samen met violist Stéphane Grappelli richtte Django in 1934 het Quintette du Hot Club de France op, waarmee ze hun typische Europese swingende hot-jazzstijl wereldwijd populair maakten. In het nummer 'Improvisation sur le 1er mov J S Bach' laten ze hun liefde voor Bach onmiskenbaar horen.

"De harmonieën – daar houd ik van in muziek. Ze vormen als het ware de moeder van muziek. Daarom houd ik zo van de muziek van J. S. Bach."

- Django Reinhardt